

58e jaargang
nummer 3
Herfst 2018

CULTUURHISTORISCH TIJDSCHRIFT

Rondom Schokland

Lezingen in het seizoen
2018-2019

Corry Hendrix

Cursussen

Vrienden van Schokland

Berend Jan Grotenhuis

**Koninklijke krabbel in
kast op Den Oldenhof**

Stadsmuseum Vollenhove

Open Monumentendag

Museum Schokland

'Verkleide zee'

*Expositie Suzanne Glerum
in Museum Schokland*

Duo-Symposium

100 jaar Zuiderzeewet
FlevoMeer Bibliotheek

Boekbespreking

"Impressies

van Schokland"

Leen van Duivenboden

**Activiteiten van
het Flevo-landschap**

Wil Oudshoorn

Bestaansgrond Schokland

Floor Koedam

HOOFDARTIKELEN:

**Lely achterna in
een actuele context**

André Geurts

Kees Hana mist de

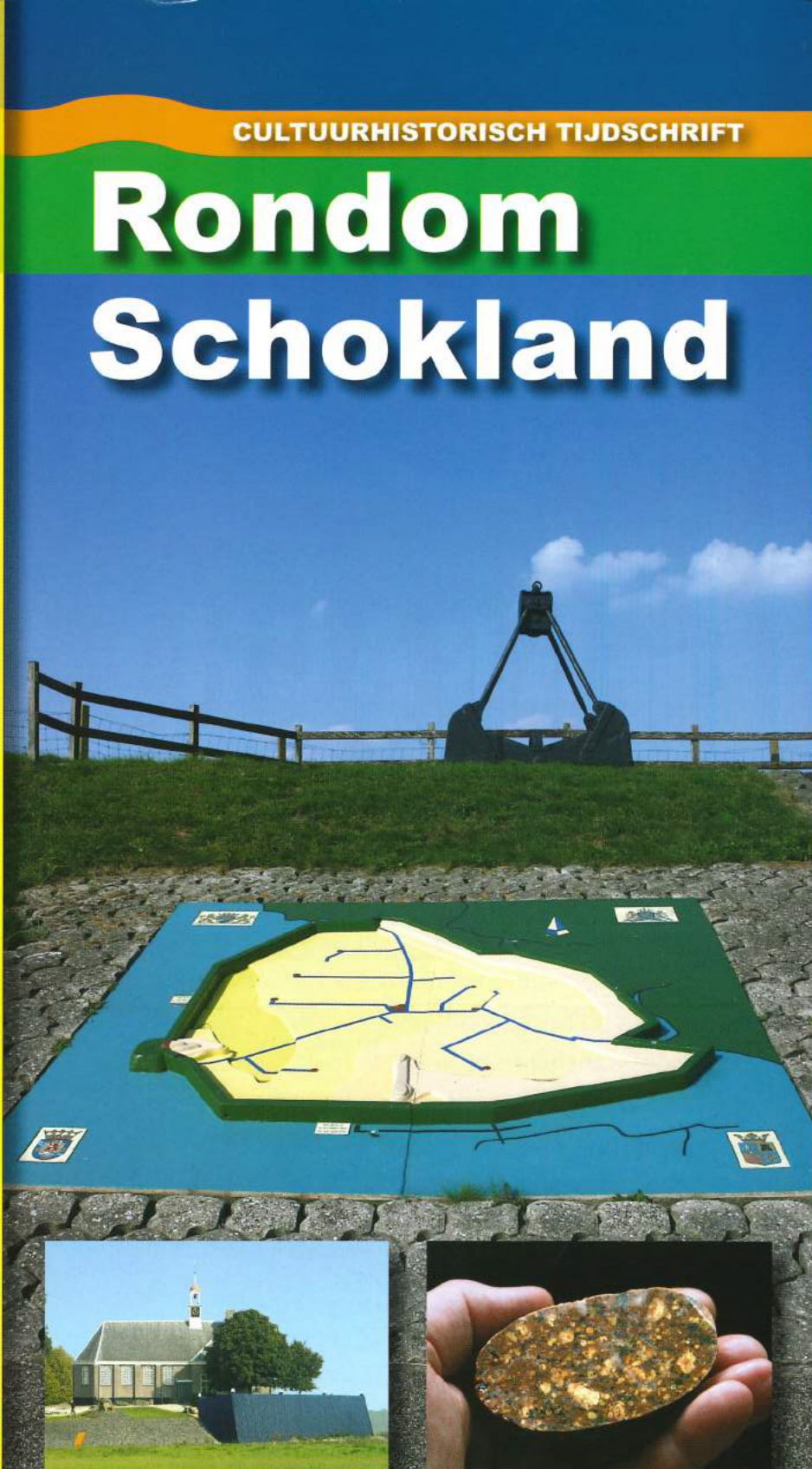
molshopen op Schokland

Aaldert Pol

LOSSE NUMMERS: € 3,75

Vrienden van Schokland
CULTUURHISTORISCHE VERENIGING

VERENIGING VRIENDEN VAN SCHOKLAND

HOOFDARTIKELEN

80 jaar Genootschap Flevo

Lely achterna in een actuele context

André Geurts

Dr. André Geurts is historicus en als conservator verbonden aan het Erfgoedpark Batavialand te Lelystad. Sinds 2008 is hij secretaris van Genootschap Flevo en in die hoedanigheid heeft hij deze bijdrage geschreven.

Ronde verjaardagen worden niet alleen graag aangegrepen om geliefde of verdienstelijke personen in het zonnetje te zetten, maar ook om memorabele feiten in de schijnwerpers te plaatsen. Het bestuur van Genootschap Flevo laat daarom dit jaar het gegeven dat de oudste vereniging van de provincie Flevoland acht decennia geleden werd opgericht niet ongemerkt voorbijgaan. De genootschapsherdenking sluit aan bij het eeuwfeest van de Zuiderzeewet van 14 juni 1918. Bij beide verjaardagen staat het levenswerk van ir. Cornelis Lely, het Zuiderzeeproject, centraal. Hoe interessant de realisering van deze indrukwekkende onderneming ook mag zijn, in 2018 zijn het toch vooral de toekomstperspectieven van de Afsluitdijk, de 165.000 hectare nieuw land, het IJsselmeer en Markermeer die de aandacht opeisen.

Festiviteiten

In het IJsselmeergebied, maar ook daarbuiten, is 14 juni 2018 niet in stilte voorbijgegaan. Het feit dat honderd jaar geleden in het Staatsblad de Zuiderzeewet, die de afsluiting en gedeeltelijke inpoldering van een zeearm van de

Noordzee mogelijk maakte, werd gepubliceerd, was daarvan de oorzaak. Die wetsherdenking leidde niet alleen in Lelystad en in een aantal andere Flevolandse plaatsen, maar ook in de regionale en landelijke pers tot extra aandacht voor de Afsluitdijk en de IJsselmeerpolders.

In bijeenkomsten, excursies, museale presentaties, websites, krantenartikelen en beeldreportages werd duidelijk gemaakt dat de Zuiderzeewet en het plan van ir. Cornelis Lely dat eraan ten grondslag ligt van grote betekenis zijn geweest voor de ruimtelijke ontwikkeling en het waterbeheer van Nederland.

Dat het eeuwfeest de agenda's van bestuurders, politici, verslaggevers en tal van geïnteresseerden in de ontwikkeling van het IJsselmeergebied heeft weten te bereiken, moet worden toegeschreven aan de inzet van het provinciaal bestuur van Flevoland. Dat was reeds twee jaar geleden begonnen de geesten rijp te maken voor passend 'feestgedruis' in 2018. Onder de overkoepelende leus 'Van Zuiderzee naar Meer' werden in Flevoland en de aanpalende provincies tal van activiteiten bijeengesprokkeld en in een digitale kalender geplaatst. Doel van dit alles was niet alleen om de geschiedenis van het Zuiderzeeproject in de schijnwerpers te plaatsen, maar ook en vooral om de verworvenheden van deze onderneming en de toekomstige uitdagingen waarvoor het IJsselmeergebied zich gesteld ziet, aandacht te geven.

De doelstelling van de viering van '100 jaar Zuiderzeewet' sluit naadloos aan bij datgene wat de oudste vereniging van Flevoland, het in 1938 opgerichte Genootschap Flevo, nastreeft. 80 jaar geleden trad het genootschap 'in het spoor van Lely' en sindsdien hebben de leden de destijds ingeslagen weg nimmer verlaten. Hoewel de verenigingsverjaardag op 15 juni valt, werd de herdenking daarvan dit jaar 'opgeofferd' aan de activiteiten die het provinciebestuur daags te voren organiseerde. Vijf jaar geleden, toen het genootschap zijn 75-jarig bestaan vierde, was dat wel anders. Toen werd aan de vooravond van 15

In het spoor van Lely

75 JAAR
GENOOTSCHAP
FLEVO

juni uitbundig feest gevierd met een tweeledige bijeenkomst voor leden en genodigden, de presentatie van een jubileumboek en een nieuw logo, de opening van een tentoonstelling en een geanimeerd ledendiner.

Dit jaar heeft het bestuur ervoor gekozen de verjaardagsviering een half jaar op te schuiven, naar 14 november, maar in het voorjaar wel twee interessante symposia te organiseren, respectievelijk over de havenproblematiek in Flevoland en de voorbereiding van de Floriade Almere 2022. Ook wordt op de website van

Jubileumboek van Genootschap Flevo, uitgegeven in 2013, voorzien van een foto waarop deelnemers aan een excursie naar de Kop van Overijssel op 6 september 1941 ook een reeds drooggevalle deel van de Noordoostpolder bezoeken.

In 1938 kregen
kandidaat-leden van
Genootschap Flevo
al vóór zij kenbaar
hadden gemaakt
financiële steun te
verlenen een diploma
toegestuurd.

het genootschap een twaalfdelige artikelenreeks over de totstandkoming en de gevolgen van de Zuiderzeewet gepubliceerd, die eind 2018 gebundeld in druk zal verschijnen.

In november wordt '80 jaar Genootschap Flevo' trouwens expliciet gekoppeld aan '100 jaar Zuiderzeewet'. Men zou die verbinding gemakkelijk kunnen toeschrijven aan het feit dat twee bestuursleden van het genootschap, oud-gedeputeerde Andries Greiner en de Urker burgemeester Pieter van Maaren, ook ambassadeurs zijn van de eeuwfeestviering. Belangrijker is echter het feit dat Genootschap Flevo door discussiebijeenkomsten, excursies, documentatie, informatieverstrekking en onderzoeksondersteuning al decennia lang aandacht schenkt aan actuele onderwerpen in de IJsselmeerregio. De vereniging wil bijdragen leveren aan kennisdeling, kritische beschouwing en visieontwikkeling met betrekking tot thema's die voor de ontwikkeling van de IJsselmeerpolders en het aanpalende 'oude land' van

bijzonder belang zijn. De komende verjaardags- annex eeuwfeestviering zal – weliswaar ditmaal fraai muzikaal omlijst – niet wezenlijk afwijken van de uitgangspunten die het genootschapsbestuur tot nu toe hanteert bij het inhoud geven aan zijn activiteiten.

Verjaren met wisselend enthousiasme

De levenskracht die Genootschap Flevo het afgelopen decennium uitstraalt en die zich manifesteert in een groeiend ledental en enkele spraakmakende congressen was ver te zoeken bij de eerste twee jubilea van de vereniging. In zowel 1948 als 1958 was van een feestelijke herdenking van respectievelijk het 10- en 20-jarig bestaan geen sprake. Na de Tweede Wereldoorlog herstelde Genootschap Flevo zich moeizaam van de terugval in het aantal leden gedurende de bezettingsjaren. Ook toonden bestuursleden zich weinig actief en waren er nauwelijks middelen om de hoofdtak, het financieel ondersteunen van het

onderzoekswerk van de Stichting voor het Bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders, waar te maken. Deze in 1936 opgerichte stichting zette zich in voor wetenschappelijk onderzoek op verschillende terreinen, maar kwam in de jaren vijftig van de vorige eeuw steeds lossers te staan van de club die was opgericht om begunstigers voor dat onderzoek te werven. Een kortstondige opleving van het genootschap in de eerste helft van de jaren vijftig kon niet voorkomen dat bij het 20-jarig bestaan ernstig werd getwijfeld aan het bestaansrecht van de vereniging. Genootschap Flevo maakte destijds een nogal ingeslapen indruk. Hoe anders was de situatie toen het genootschap er in 1968 drie decennia op had zitten. Het bestuur zette zich in genoemd jaar met verve in voor de herdenking van 50 jaar Zuiderzeewet. Op 14 juni vond er in Utrecht een congres plaats met een mooie reeks co-organisatoren: het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, het Koninklijk Genootschap voor Landbouwwetenschap, het Nederlands Instituut van Landbouwkundig Ingenieurs, het Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, de Nederlandse Vereniging voor Landaanwinning en de Stichting voor het Bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders. Maar liefst vijfhonderd deelnemers woonden de conferentie bij, doch de pers liet het afweten. Vermoedelijk vonden veel journalisten destijds de Deltawerken belangrijker dan de Zuiderzeewerken. De watersnoodramp van 1953, die tot beschermingsmaatregelen in met name Zuidwest-Nederland noopte, stond duidelijker op hun netvlies dan de overstromingen van 1916, die tot het indienen van het wetsontwerp om de Zuiderzee af te dammen

en deels in te polderen hadden geleid. De conferentiedeelnemers concentreerden zich echter ten volle op het Zuiderzeeproject en vergaven Genootschap Flevo zelfs het late verschijnen van het congresverslag. Dit rolde pas in april 1969 van de persen, maar was toch in korte tijd uitverkocht.

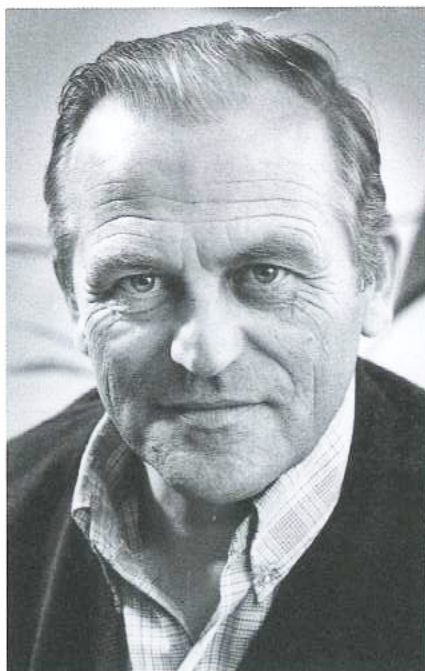
De herdenking van 50 jaar Zuiderzeewet viel in een periode waarin Genootschap Flevo zich losmaakte van de Stichting voor het Bevolkingsonderzoek. Een statutenwijziging in 1967 gaf als nieuwe doelstelling aan: "het bevorderen van een in het algemeen belang zo doelmatige droogmaking der voormalige Zuiderzee". Het zelfstandig optreden van het genootschap begon echter al vóór die statutenwijziging, namelijk in juni 1966 met een congres over Lelystad. Daarna volgden onder andere een studie over de provinciale indeling van de IJsselmeerpolders, welke in 1969 aan onder andere de Tweede Kamer werd aangeboden,

*Verslag van de
bijeenkomst ter
herdenking van 50
jaar Zuiderzeewet,
uitgegeven in 1969.*

vijftig jaar droogmaking zuiderzee

en initiatieven voor congressen over de Markerwaard en de nieuwe stad Almere. Wat betreft deze conferenties, die plaatsvonden in 1973 en 1974, moet worden opgemerkt, dat anderen met de eer van het succesvolle verloop ervan gingen strijken omdat het genootschap weinig financiële middelen had en niet over een eigen secretariaat en medewerkers beschikte. In het midden van de jaren zeventig lukte Genootschap Flevo wederom in slaap. De in 1967 geformuleerde doelstelling leek, op de Markerwaard na, binnen een decennium al verwezenlijkt te zijn. Secretaris drs. Egbert ter Haar poogde nog leven in de brouwerij te brengen door de oprichting van een wetenschappelijke werkgroep en de uitgave van het tijdschrift *Zuiderzeeland*, maar dat waren geen beklijvende acties. Veel genootschapsleden bleven trouwens hoop koesteren dat de Markerwaard er ondanks veel tegenwind zou komen, maar waren niet bereid de barricaden op te gaan. Het genootschap maakte

*Drs. Egbert ter Haar
(foto Henk Hutten).*

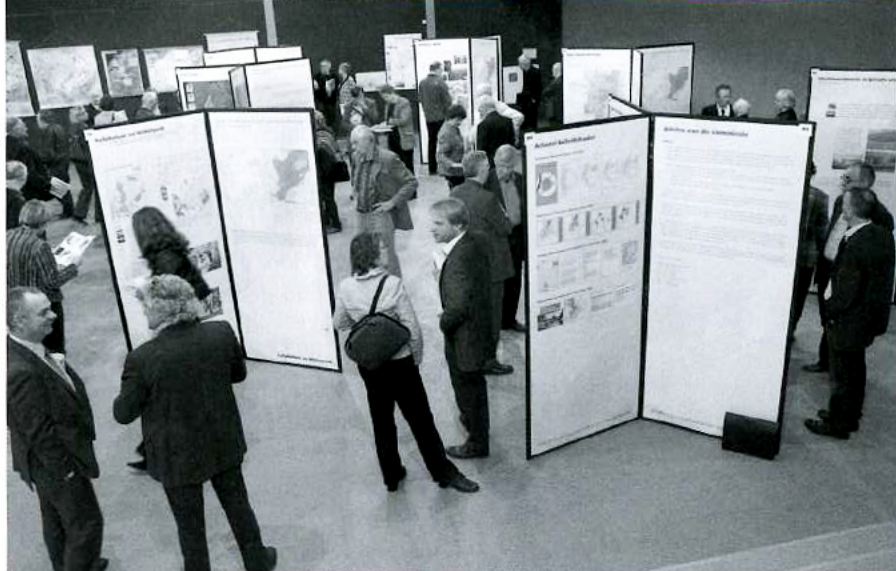
daarom in de jaren tachtig geen propaganda meer voor de aanleg van de Markerwaard.

Ter Haar wist het bestuur over te halen het genootschap te transformeren in een platform dat belangstelling moest wekken voor aard en betekenis van het IJsselmeergebied. Ook het bevorderen van de band tussen het nieuwe en het aangrenzende oude land werd als doelstelling geformuleerd. Met verschillende symposia werd de nieuwe koers inhoud gegeven, maar toen de zestigste verjaardag van het Genootschap Flevo naderde, legde de secretaris de bestuursleden toch de vraag voor waar het genootschap zich de komende decennia op zou moeten richten. Omdat het bestuur niet met een duidelijk antwoord kwam, kan gevoeglijk worden gezegd dat die verjaardag niet echt een feest is geworden.

Een slepend proces van actualisering van de statuten, met name wat betreft de regelingen rond het bestuurslidmaatschap, en het overlijden van Ter Haar in 2007, maakten 2008 niet tot een jaar waarin 70 jaar Genootschap Flevo met het nodige elan herdacht zou kunnen worden. In het bestuur zijn er aan een jubileumviering dan ook geen woorden vuil gemaakt. Het zoeken naar samenwerking met het Nieuw Land Erfgoedcentrum te Lelystad en het voornemen om eind januari 2009 een bijeenkomst naar aanleiding van het rapport van de Commissie Veerman te organiseren, gaven wel aan dat er naar nieuwe wegen werd gezocht om de betrokkenheid bij de nalatenschap van Cornelis Lely weer leven in te blazen.

Nieuwe energie

2009 werd een verenigingsjaar waarin Genootschap Flevo een soort doorstart maakte. Niet alleen werd de statutenwijziging en een gedeeltelijke

Presentatie van inrichtingsvoorstellen voor het Markermeer door SAMM in Nieuw Land Erfgoedcentrum te Lelystad, 7 maart 2009.

bestuursvernieuwing doorgevoerd, ook werden er twee symposia en twee excursies georganiseerd. Het eerste evenement, dat samen met het erfgoedcentrum gestalte kreeg, betrof de eerder genoemde bijeenkomst naar aanleiding van het rapport *Samen werken met water*, dat in september 2008 door de Tweede Deltacommissie o.l.v. prof. dr. Cees Veerman was uitgebracht. De problematiek die in dit symposium werd aangekaart keerde ook nog terug in twee genootschapsbijeenkomsten in 2012, waarin het Deltaprogramma IJsselmeergebied en de toekomst van de Afsluitdijk centraal stonden. In 2016 werden de handen ineen geslagen met Nieuw Land Erfgoedcentrum, Waterschap Zuiderzeeland en de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis bij het organiseren van een conferentie met als titel 'Watersnoodrampen van alle tijden. Pompen of verzuipen'. Deltacommissaris Wim Kuiken sprak toen het openingswoord. De tweede conferentie van 2009, die in oktober plaatsvond, verkende de ruimtelijke perspectieven die Flevoland bood voor landbouw, woningbouw en infrastructuur. De excursies in genoemd jaar richtten zich op de in aanbouw zijnde Hanzelijn en op

de gemeente Zeewolde, die haar 25-jarig bestaan vierde. Gemeentelijke jubilea zouden ook in meer recente verenigingsjaren aanleiding vormen voor interessante excursies naar Dronten, Noordoostpolder en Lelystad. 2009 was ook het jaar waarin Genootschap Flevo met het informele samenwerkingsverband Samenwerking MarkerMeer (SAMM) op de voorgrond trad. Met het oog op de plannen van de provincie Flevoland om een integrale visie op het Markermeer te ontwerpen, poogden de Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer, de Kamer van Koophandel Flevoland, de vereniging Vrienden van de Markerwaard en Genootschap Flevo gezamenlijk studiebijeenkomsten te beleggen. Echt voortvarend werd dat initiatief evenwel niet uitgevoerd. Succesvoller was het bijeenbrengen van door uiteenlopende partijen gemaakte inrichtingsvoorstellen voor het Markermeer, die in het voorjaar van 2009 bij Nieuw Land in Lelystad werden gepresenteerd. De expositie kreeg reprises in Monnickendam en Enkhuizen. SAMM greep de presentatie aan om te pleiten voor de aanleg van een groot moeras in het Markermeer (ten einde de ecologische kwaliteit van dit grote water te verbeteren) en voor een

*Andries Greiner
als dagvoorzitter
van het symposium
'Uitdagingen van en
voor het Flevolandse
beroepsonderwijs',
1 oktober 2015 (foto
Monavid, Almere).*

ruimtelijke reservering ten behoeve van een IJmeerverbinding tussen Almere en Amsterdam. Nadat de grote roerganger van SAMM, prof. Dirk Frieling, in april 2011 was overleden, concludeerde het genootschapsbestuur dat participatie in SAMM weinig zinvol meer was.

Het terugtreden uit de SAMM betekende geenszins dat Genootschap Flevo geen interesse meer aan de dag legde voor het Markermeer. Het verenigingsjaar 2013, waarin het 75-jarig bestaan werd gevierd, opende eind februari in het Almeerse stadhuis met het druk bezochte symposium 'Dynamiek rond en in het Markermeer-IJmeer', waarvoor men zich verzekerd wist van de medewerking van verschillende prominente sprekers. In juni 2017 werd een excursie georganiseerd naar de Marker Wadden, een project waarvoor de leden grote belangstelling aan de dag legden. De nieuwe energie waarmee Genootschap Flevo zijn platformfunctie inhoud gaf, was ook al tot uiting gekomen in de organisatie van twee conferenties ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de provincie Flevoland in 2011. In de ene

stond het pionieren in Flevoland op uiteenlopende terreinen centraal, in de andere de identiteit van de twaalfde provincie. Het laatste symposium werd geleid door een nieuwe voorzitter, oud-gedeputeerde Andries Greiner, die voor het genootschap een leidende rol zag weggelegd in het maatschappelijk middenveld van Flevoland. Hij ontpopte zich als een gedreven ledenwerver en als een activiteitenorganisator die een beroep op zijn uitgebreide netwerk niet schuwde. Dankzij hem werden de onderwerpen die Genootschap Flevo in zijn activiteiten aansneed gevarieerder dan voorheen. Aan het bespreken van de bestemmingen van land en water in het IJsselmeergebied werden themabijeenkomsten over jongerencultuur, beroepsonderwijs en arbeidsmarktproblematiek toegevoegd. Andere bestuursleden grepen de verruiming van onderwerpen aan om symposia en excursies te organiseren waarin kunst in de openbare ruimte, cultuurhistorisch erfgoed en natuurontwikkeling centraal stonden.

Beleidslijnen

Aan de activiteiten die Genootschap Flevo in afgelopen vijf jaren heeft ontplooid, liggen enkele belangrijke beleidslijnen ten grondslag. Inhoudelijk is ervoor gekozen om bepaalde thema's met regelmaat te laten terugkeren, zoals de omgang met de Flevolandse bodem en de voorbereiding van de Almeerse Floriade. Zo wordt aan leden en andere belangstellenden duidelijk gemaakt dat de focus op een bepaalde problematiek niet incidenteel van karakter is en dat er wezenlijke interesse bestaat om ontwikkelingen op de voet te volgen.

Belangrijk is ook om hier te melden dat veel waarde wordt gehecht aan het in woord en beeld vastleggen van activiteiten. Zo worden

bespiegelingen, onderzoeksresultaten en gedachteswisselingen bewaard voor zowel hen die aan deze evenementen hebben deelgenomen als voor belangstellenden die er door omstandigheden pas in tweede instantie kennis van kunnen nemen. Door publicaties wil Genootschap Flevo het publieksbereik van zijn activiteiten vergroten en het belang ervan onder de aandacht van bestuurders, politici en betrokken burgers brengen. Vooral uit kostenoverwegingen is men overgegaan van verslaglegging op papier naar digitale publicaties. De website www.genootschapflevo.nl, die vanaf het voorjaar van 2011 bereikbaar is, is daardoor een onmisbaar communicatiemiddel geworden.

Het nieuwe elan waarmee Genootschap Flevo sinds enige jaren activiteiten ontwikkelt, gaat gepaard met naar het zoeken naar samenwerkingspartners waarvan verwacht mag worden dat zij interesse hebben voor de door het bestuur voorgestelde thema's. Door inhoudelijke, financiële en materiële steun bij derden te zoeken, wordt gehoopt de belangstelling voor de vereniging in het algemeen en voor de genootschapsactiviteiten in het bijzonder te stimuleren.

Tegelijkertijd is de verbreding van de organisatorische slagkracht het doel van deze samenwerking. Tot nu toe is het steeds gelukt om voor de inhoudelijke bijeenkomsten een of meer partners te vinden. Sinds een tiental jaren is er een relatief

of uitgebreide samenwerking met
ens Nieuw Land Erfgoedcentrum en
diens rechtsopvolger Erfgoedpark
nieuw Batavialand. Gedeelte inhoudelijke
aan belangstelling paart zich daarbij
aan de beschikbaarheid van
goede vergaderfaciliteiten in
Lelystad. Dat de Stichting voor
het Bevolkingsonderzoek in de

VEROVER MIJ DAT LAND LELY EN DE ZUIDERZEEWERKEN

WILLEM VAN DER HAM

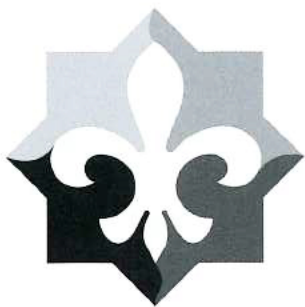

drooggelegde Zuiderzeepolders, de onderzoekslub waarvoor het genootschap in zijn jonge jaren geld bijeenbracht, nog voortleeft binnen Batavialand is een speling van het lot die evenwel de betrokkenheid bij elkaars activiteiten nog extra schraagt. Sinds een viertal jaren onderzoekt Genootschap Flevo de samenwerkingsmogelijkheden met de vereniging *Vrienden van Schokland*. Tot meer dan wat genootschapsberichten in het tijdschrift *Rondom Schokland* en een gezamenlijke excursie naar Urk op 10 september 2014 heeft deze zoektocht helaas nog niet geleid.

14 november 2018

Medio november van dit jubeljaar krijgt Genootschap Flevo de kans om opnieuw duidelijk te maken op welke wijze zijn leden in het spoor van ir. Cornelis Lely de ontwikkelingen in het IJsselmeergebied volgen. De historie van de eigen vereniging

*De studie van
Willem van der Ham
over Cornelis Lely,
uitgegeven in 2007.*

GENOOTSCHAP FLEVO

*Het door graficus/
cartograaf
Jan Schilder
ontworpen logo dat
Genootschap Flevo
sinds medio 2013
gebruikt.*

zal daarbij worden verbonden met de cultuurgeschiedenis, de actuele situatie en de toekomst van het natte hart van Nederland. Tot hen die de deelnemers aan de jubileumbijeenkomst gaan toespreken behoren Lely-biograaf dr. Willem van der Ham, cultuurhistoricus prof. dr. Herman Pleij en genootschapsvoorzitter Andries Greiner. Het programma vermeldt ook de vertoning van de Lely-suite, een muzikale documentaire die een ode wil zijn aan de visionair Cornelis Lely, de ingenieur die het aanzien van Nederland ingrijpend heeft veranderd.

Word lid!

Wie interesse heeft in het lidmaatschap van Genootschap Flevo kan zich melden bij ledenadministrateur Jan Helder:
ledengfi@helder.dk

Wie nadere informatie over de jubileumbijeenkomst wenst kan die vanaf medio oktober 2018 vinden op www.genootschapflevo.nl

Voor algemene vragen over Genootschap Flevo kan men terecht bij secretaris André Geurts:
a.geurts78@chello.nl

Deze selectieve opsomming van hetgeen het verjaardagsfeest de deelnemers gaat bieden, maakt duidelijk dat Genootschap Flevo anno 2018 alle vroegere twijfel over zijn bestaansrecht achter zich heeft gelaten. Die zelfbewuste houding was vijf jaar geleden, bij de viering van het 75-jarig bestaan, ook al gebleken en heeft nog niets aan kracht ingeboet.

Verantwoording

Voor deze bijdrage is gebruik gemaakt van:

- R. van Diepen, *In het spoor van Lely. 75 jaar Genootschap Flevo*. Publicaties van Nieuw Land 82 (Lelystad 2013).
- R.C. van Diepen en W.H.J. van der Most, *Inventaris van het Archief van Genootschap Flevo 1938-2007*. Nieuw Land Erfgoedcentrum (Lelystad 2013).
- J.W. Boekhoeven e.a., *WaterWerken. De Tweede Deltacommissie*. Cultuur Historisch Jaarboek voor Flevoland [19] (Lelystad 2009).
- R. van Diepen e.a., *Pompen of verzuipen*. Cultuur Historisch Jaarboek voor Flevoland [26] (Lelystad 2016).
- <http://www.genootschapflevo.nl>, met name de rubrieken 'Publicaties' en 'Documentatie'.
- <http://www.100jaarzuiderzeewet.com>
- <http://deltacommissie.com>

De meeste illustraties zijn afkomstig uit de collecties van Batavialand te Lelystad. De logo's van '100 jaar Zuiderzeewet' en Genootschap Flevo, alsmede de foto van Andries Greiner zijn ontleend aan het beeldmateriaal dat in het secretariaatsarchief van Genootschap Flevo wordt bewaard.

###